

Brüsszel, 2025. február 26.
(OR. en)

6350/25

SOC 80
EMPL 54
AG 18
COH 5
SAN 58

FELJEGYZÉS

Küldi:	az elnökség
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága / a Tanács
Tárgy:	A 2025. évi európai szemeszter: az „ezüstös átalakulás” kihívásai – Ösztönzők és rendszerszintű megoldások az idősek önkéntes alapú, hosszabb ideig tartó foglalkoztatásának előmozdítására – Irányadó vita

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a fenti tárgyra vonatkozó elnökségi vitaindító feljegyzést, amely az EPSCO Tanács 2025. március 10-i ülésén folytatandó irányadó vita előkészítése céljából készült.

Napjainkban az idősök gyakran fokozottan ki vannak téve a szegénység kockázatának, a gazdasághoz és a társadalomhoz való folyamatos hozzájárulásuk pedig nem kap kellő elismerést. Sok idős ember késői éveit árnyékolja be a megbecsülés hiánya, sőt akár a hátrányos megkülönböztetés vagy a kirekesztődés.

Az 55 és 64 év közöttiek aktivitási és foglalkoztatási rátája 2009 óta emelkedett, ám továbbra is jelentősen alacsonyabb értékeket mutat, mint az aktív keresőképes korú munkavállalóké. Ez különösen így van az idősebb nők körében, ami arra utal, hogy a nagyobb mértékű aktivizálásuk terén vannak még kiaknázatlan lehetőségek. A tartós munkanélküliségi ráta (12 hónapos vagy annál hosszabb időtartamú munkanélküliség) szintén sokkal magasabb az idősebb munkavállalók körében, mint más korcsoportokban. Az idősök aktivizálása segítheti a népesség elöregedése által az uniós munkaerőre gyakorolt kedvezőtlen hatásnak, valamint a készség- és munkaerőhiány várható növekedésének az enyhítését. Azoknak a sajátos akadályoknak a kezeléséhez, amelyekkel az idősök szembesülnek a foglalkoztatás terén – mint például a kor alapján történő megkülönböztetés a munkaerő-felvétel során –, testre szabott szakpolitikákra van szükség. A foglalkoztatáspolitikák elsősorban a „munkaképes korú” felnőttekre összpontosítanak, ami korlátozza a nyugdíjkorhatárt elért személyek foglalkoztatási lehetőségeihez, illetve felnőttoktatáshoz és -képzéshez való hozzáférését. Emellett az, hogy az ápolási-gondozási szolgáltatások korlátozottan állnak rendelkezésre, hatással van az idősebb nők informális gondozási feladataira, és negatívan befolyásolja a munkaerőpiaci részvételüket.

A digitális technológiát gyakran olyan eszköznek tekintjük, amely megoldásokat kínálhat az idősödő munkavállalók számára. Ugyanakkor valószínűleg többet is lehetne tenni a szükséges digitális készségeknek, valamint az új technológiák hozzáférhetőségének, megfizethetőségének és rendelkezésre állásának a biztosítása érdekében, ez pedig számos problémát vet fel, többek között egyes személyek kirekesztődésének egyértelmű kockázatát.

Az idősök kiszolgáltatottságának csökkentéséhez és befogadásuk előmozdításához a kifejezetten az idősöknek nyújtott szolgáltatásokon – például a tartós ápoláson-gondozáson – túlmenően szükség van az általános szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférésre is. A kormányok az idősödést továbbra is főként a költségek szempontjából vizsgálják, nem pedig abból a nézőpontból, hogy milyen lehetőségeket kínál a várható élettartam növekedése, ezért ezt a kérdést továbbra sem kezelik kiemelt fontosságúként.

A nemzeti szakpolitikáknak általánosan érvényesíteniük kellene a társadalmi és gazdasági tervezésben az idősödés és az idősök támogatására szolgáló megfelelő mechanizmusok szempontjait. A foglalkoztatási, a munkafeltételekkel kapcsolatos, az egészségügyi, közlekedési, lakhatási és jóléti politikákban figyelembe kellene venni az idősök szükségleteit is. Ezeket az ágazati célokat be kellene építeni a tágabb értelemben vett szociális stratégiákba is.

A nyugdíjrendszerek is elősegíthetik a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását, különösen akkor, ha lehetővé teszik az egyének számára a nyugdíjnak a folytatódó szakmai tevékenységgel való kombinálását, vagy azáltal, hogy növelik a hosszabb ideig tartó munkaerőpiaci részvétel ösztönzőit. A figyelembe veendő tényezők közé tartozik a munkaerőpiacra fiatal korban belépő, a fizikailag megterhelő vagy veszélyes munkakörökben foglalkoztatott, illetve a munkát családi és gondozási feladatok mellett végző munkavállalókkal szembeni méltányos bánásmód, továbbá a jövedelemtermelő csoportok közötti újraelosztási lehetőségek megőrzésének szükségessége és a karriermegszakítások védelme.

Unió szinten az idősödés szempontjának a közpolitikákban való általános érvényesítéséről szóló tanácsi következtetések, a szociális jogok európai pillérének megvalósítására vonatkozó cselekvési terv, valamint az európai gondozási stratégia egyaránt hangsúlyozza annak biztosítása fontosságát, hogy az idősebb munkavállalók és az idősök továbbra is aktívan jelen legyenek a munkaerőpiacon és a tágabb értelemben vett társadalomban. A társadalmi konvergencia fokozása és az erősebb szociális Európa kiépítése érdekében a Bizottság azt a célt tűzte ki, hogy 2030-ra az európaiak 78 %-a foglalkoztatott legyen. A szociális jogok európai pillére számos olyan elvet rögzít, amelyek a tevékeny és egészséges idősor szempontjából is relevánsak – ilyen az oktatáshoz és az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférés, az esélyegyenlőség, a jövedelemhez és a nyugdíjhoz való jog, a tartós ápoláshoz-gondozáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való jog, vagy a méltányos munkafeltételek. Mindezek eléréséhez az EU-nak és az uniós tagállamoknak további beruházásokat kell végrehajtaniuk a mindenki számára – többek között az idősebb munkavállalók számára is – biztosítandó minőségi és inkluzív munkahelyek és munkafeltételek terén.

A pillér megvalósítására vonatkozó cselekvési terv az Európai Bizottság által a szociális területen előterjesztett számos – sok területre kiterjedő – kezdeményezéshez vezetett, amelyek közül sok közvetlen hatást gyakorol az idősökre. Az európai készségfejlesztési program olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek az egész életen át tartó tanulás perspektíváját szem előtt tartva rugalmasabbá és az idősödő társadalmak igényeinek megfelelővé teszik a képzési pályákat. A társadalmak idősödésével összefüggő változások előrejelzése és kezelése az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keretének is az egyik prioritása.

A demográfiai változások új kihívásokat jelentenek számunkra, és szükségessé teszik – többek között – a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását. Az e kihívásokra adandó szakpolitikai válasz kialakításakor figyelembe kell venni, hogy a nyugdíjkorhatár emelésére irányuló javaslatok nem népszerűek, és ezért keresni kell az önkéntes alapú munkaerőpiaci aktivitás pozitív módon történő ösztönzésének módjait. Először is fel kell számolnunk azokat az akadályokat, amelyekkel jelenleg az idősebb munkavállalók szembesülnek, ha a munkaerőpiacon kívánnak maradni, és testre szabott megoldásokat kell kínálnunk a munkával töltött életszakasz magas színvonalának biztosítására. A tagállamoknak és az európai intézményeknek olyan megközelítést kell alkalmazniuk, amely figyelembe veszi az életpályák realitásait és a foglalkoztatásnak az egyének életére gyakorolt hatását, valamint az időkben rejlő lehetőségeknek és a birtokukban lévő tapasztalatoknak a munkaerőpiacon és a társadalomban való maradéktalan hasznosítását. A javasolt intézkedések közül néhány – mint például az egész életen át tartó tanulásra helyezett erőteljes hangsúly – helyes irányba mutat.

Tekintettel a munkaerőpiac heterogenitására – többek között az ágazatok, szakmák, munkahely- és szerződéstípusok sokféleségére – meg kell határoznunk, hogy melyek azok a szakpolitikák és gyakorlatok, amelyek segítik az idősebb munkavállalók szerepvállalását.

Számos olyan közpolitika, amely segítheti az idők szerepvállalását, elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozik. Ugyanakkor a népesség elöregedése számottevő hatással van a munkaerő-kínálatra és az államháztartások hosszú távú fenntarthatóságára, ezért olyan kihívást jelent, amelyre a gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai koordináció európai szemesztere keretében is figyelmet kell fordítani. Ebben az összefüggésben holisztikus megközelítést kell alkalmazni, amely egyenlő hangsúlyt helyez a tevékeny időskort, a munkával töltött életszakasz önkéntes meghosszabbítását, valamint az idők társadalmi szerepvállalásának növelését támogató politikákra.

Az EU az elmúlt években mélyreható változásokon ment keresztül, és politikai prioritásait az előttünk álló kihívásokhoz igazította. Az EU elkötelezett amellett, hogy biztosítsa a fenntartható jólétét és versenyképességét, ugyanakkor megerősítse a szociális piacgazdaságot, és megvédje szuverenitását, gazdasági biztonságát és globális befolyását.

Az európai szemeszter – mint a tagállamok közötti gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai koordináció központi mechanizmusa – biztosítja a szükséges beruházások és reformok végrehajtásának keretét. Az európai szemeszter a továbbiakban is azonosítani fogja a társadalmi-gazdasági kihívásokat és iránymutatást fog nyújtani az azok kezeléséhez szükséges szakpolitikai intézkedésekhez annak érdekében, hogy javítsa a versenyképességet, a fenntarthatóságot és a társadalmi méltányosságot az EU-ban.

A 2025. évi európai szemeszter célja, hogy a zöld, digitális, inkluzív és reziliens gazdaság felé történő előrehaladás támogatása révén versenyképesebbé és időtállóbbá tegye az EU-t.

A szemeszter keretében eddig sor került az idősödéssel kapcsolatos kihívások, valamint néhány vonatkozásban az idősebb munkavállalókban rejlő lehetőségek elemzésére, és egyrészt ajánlások születtek a képzési kínálat és a munkahelyteremtés fokozására az egészségügyi és a tartós ápolási-gondozási ágazatban – amire szükség van az ápolási-gondozási szolgáltatások iránti, a népesség elöregedésével összefüggő növekvő kereslet kielégítéséhez –, másrészt pedig megvizsgálták az idősebb munkavállalók munkaerőpiaci integrációjának jelentőségét a készség- és munkaerőhiány kezelése szempontjából.

Mindazonáltal, a szemeszter keretében még nagyobb hangsúlyt lehetne helyezni az idősekre mint készségekkel, tapasztalatokkal és potenciállal bíró munkaerőforrásra, illetve az egészség javítására és az egészségben eltöltött életevek számának növelésére. Figyelembe kell venni az idősek alacsony munkaerőpiaci foglalkoztatási rátáját és annak okait.

Az európai gondozási stratégia (2022), valamint a megfizethető magas színvonalú tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlás (2023) fényében – amelyek megerősítik a szemeszter szerepét a stratégia megvalósításában –, úgy véljük, hogy figyelmet kellene fordítani az egészségügyi és a tartós ápolási-gondozási szakpolitikák betegközpontúbbá tételére. A szemeszter keretében továbbra is figyelmet kell fordítani a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősek – különösen az idősebb nők – arányára uniós szinten. Az egész életen át tartó tanulás és a készségek területén meg kell említenünk az időseknek a felnőttoktatásban való alacsony részvételét.

Ha az a célunk, hogy fokozzuk a reziliens gazdaság és a társadalmi befogadás előmozdítására irányuló erőfeszítéseket, akkor meg kell vizsgálnunk, hogy az európai szemeszter keretében hogyan kívánjuk elemezni az idősödéssel kapcsolatos közpolitikákat általában – és ezen belül különösen a munkával töltött életszakasz meghosszabbítására irányuló pozitív ösztönzőket –, és ennek megfelelően ajánlásokat kell megfogalmaznunk a tagállamok részére.

A fentiek alapján felkérjük a minisztereket, hogy nyilvánítsanak véleményt az alábbi kérdésekről:

- 1) *Az Ön tagállamában milyen szakpolitikai ösztönzők révén próbálják meg előmozdítani a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását?*
- 2) *Véleménye szerint az európai szemeszter már most elegendő figyelmet fordít az idősödéssel kapcsolatos kihívásokra és lehetőségekre, vagy több figyelmet kellene fordítani ezek némelyikére, és ebben az esetben melyekre?*
